

УДК 364.465

Тетяна Коленіченко, канд. пед. наук, доц.
Чернігівський національний технологічний університет, Чернігів

ОСНОВНІ НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ В УКРАЇНІ

В статті здійснено аналіз поняття "старість" та запропоноване авторське визначення даного поняття. Наведено результати проведеного пілотного етапу дослідження щодо виявлення потреб людей похилого віку; здійснено оцінку виявлених потреб та визначено рівні на яких відбуватиметься задоволення виявлених потреб людини похилого віку: мікрорівень (громада); мезорівень (місцевий рівень); макрорівень (національний рівень). Виявлено та розкрито зміст основних напрямів підтримки людини похилого віку в трансформаційному суспільстві.

Ключові слова: людина похилого віку, соціально-педагогічна підтримка, старість, рівні задоволення потреб, ступіні задоволення потреб, напрями підтримки людини похилого віку.

Постановка проблеми. Трансформаційні процеси, які відбуваються в суспільстві носять економічний, соціальний, політичний характер і позначаються передусім на окремих категоріях соціально-вразливих груп населення. Саме тому, проблема соціально-педагогічної підтримки окремих категорій соціально вразливих груп населення, зокрема літніх людей, визначається як один із пріоритетних напрямів соціальної політики держави.

Держава, в свою чергу, виступає гарантом прав і свобод кожного громадянина нашої країни. На державному рівні підтримка людей похилого віку набуває матеріального змісту та забезпечується гарантованим наданням пенсій, допомог, різних видів натурального забезпечення, широкого спектра послуг і пільг, тобто Уряд вживає заходів, які могли б покращити матеріальний стан людини похилого віку і таким чином задовольнити матеріальні потреби даної категорії клієнтів. Даний процес обумовлений тим, що соціальна допомога та підтримка літніх людей – це один із пріоритетних напрямів соціальної політики держави, основне завдання якого – підтримка літніх людей, на сучасному етапі, забезпечення гідного життя даної категорії населення через підвищення рівня їх доходів.

Проте, поза увагою держави залишаються не менш важливі потреби людини похилого віку, які необхідно задовольнити: потреба у духовному розвитку, потреба у самореалізації, потреба у самоактуалізації, потреба у навчанні, що в свою чергу визначають зміст соціально-педагогічної підтримки.

Відтак в умовах становлення України досить гострою та актуальною постає проблема визначення напрямів соціально-педагогічної підтримки людини похилого віку в сучасному соціумі.

Мета статті – виявити, оцінити потреби людей похилого віку та визначити напрями підтримки людей похилого віку в Україні.

Вивченням проблем людей похилого віку займалися такі науковці, як А.І. Капська, О.Г. Карпенко, Т.І. Коленіченко, Т.О. Голубенко, М.О. Житинська, вони досліджували особливості соціально-педагогічної роботи з людьми похилого віку; підготовку соціальних працівників до роботи з людьми похилого віку; особливості соціальної роботи з людьми похилого віку в Територіальних центрах соціального обслуговування.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж аналізувати поняття "підтримка" визначимо поняття "старість", "людина похилого віку", що надасть нам можливість спроектувати подальшу нашу роботу відповідно до визначених нами вікових меж.

Науковець Джесси Рассел визначає старість як період життя людини від втрати здатності організму до продовження роду, до смерті [2]. У своїй науковій праці М. Ермолаєва пов'язує старість із припиненням трудової діяльності людини похилого віку [2]. Соціальні геронтологи Р.С. Яцемирська та І.Г. Беленька у своєму під-

ручнику з соціальної геронтології визначають "старість" як заключну фазу в розвитку людини, в якій цей процес відбувається по низхідній кривій [5, с. 85].

Виходячи із визначень науковців щодо дефініції поняття "старість", ми можемо стверджувати, що не існує уніфікованого визначення поняття "старість". Проаналізувавши наукові доробки вчених, ми дійшли висновку, що дане поняття розглядається науковцями через призму фізіологічних змін особистості. Ми вважаємо, що вищезазначена дефініція не дає нам можливість розглянути старість як соціальне явище, оскільки дане визначення не наповнене науковцями соціальним та психологічним змістом. Нами здійснено спробу дати авторське визначення поняття "старість". Відтак, старість – це час значущих перемін та переоцінки цінностей людини, коли відбуваються зміни в психосоціальному, когнітивному, емоційному та мотиваційному розвитку, що супроводжується зменшенню ступеня участі людини в суспільно-корисній діяльності.

Деякі науковці вивчаючи старість пов'язують даний період життя особистості з віком людини від 60 років до 100 років. Ми погоджуємося із науковцями і вважаємо, що дійсно, процес старіння, перш за все, обумовлений змінами на фізіологічному рівні, а оскільки 60 років є переломним етапом у погіршенні стану здоров'я особистості, то саме вік 60 років ми розглядаємо віком початку старості. Окрім фізіологічного стану особистості вагомим критерієм визначення старості є законодавча складова. В Україні пенсійний вік особистості, відповідно до Закону України, визначено – 60 років. Саме в цей період люди похилого віку стають отримувачами соціальних послуг, які надають державні і недержавні установи з метою підтримки даної категорії населення.

Отже, відповідно до Наказу Міністерства соціальної політики України № 28 від 20.01.2014 р. [3] до отримувачів соціальних послуг, ми можемо віднести людей похилого віку, оскільки зазначена категорія населення є представником соціальної групи – літні люди, та як такі, що перебувають у складних життєвих обставинах (втрата родини, самотність, важке матеріальне становище, погіршення здоров'я) і не можуть їх самостійно подолати.

Завдання, які визначаються Наказом Міністерства соціальної політики [3], щодо визначення потреби людини похилого віку у певних видах послуг, зорієнтовані на визначення та оцінку потреб людини похилого віку, визначення пріоритетів щодо організації надання соціальних послуг і відповідно напрямів підтримки людини похилого віку.

Відтак, оцінка потреб – це гнучкий процес збору, узагальнення та аналізу інформації щодо стану клієнта з метою визначення необхідних видів та обсягів послуг, їх впливу в ході подолання складних життєвих обставин, у яких він опинився [4]. Досліджуючи проблему оцінки потреб людини похилого віку нами було взято за основу дослідження І.Д. Зверєвої, З.П. Кияниці, В.О. Кузьмінського,

Ж.В. Петрочко, І. Саммон проведене в рамках проекту ЄС "Розвиток інтегрованих соціальних служб для вразливих сімей і дітей", концепція дослідження була нами адаптована відповідно до предмету нашого дослідження [4]. Науковці виділили складові змісту оцінки потреб людини похилого віку: індивідуальні потреби клієнта, потенціал найближчого оточення; можливості громади [4].

Відповідно до мети нашого дослідження, нами проведено пілотне дослідження з метою оцінки потреб людини похилого віку. Виявивши та обґрунтувавши основні потреби людини похилого віку, ми зможемо визначити напрями соціально-педагогічної підтримки людини похилого віку. В пілотному дослідженні взяло участь 64 особи літнього віку, які мають задовільний фізичний стан, які самі себе обслуговують, це особи, які знаходяться у вікових рамках від 60 до 89 років. Респондентів, які брали участь у пілотному етапі дослідження поділено за критерієм родинних зв'язків, оскільки наявність чи відсутність родини напряму корелює із переліком потреб, які виникають у людини похилого віку.

Пілотний етап дослідження складався з трьох етапів: 1 етап – підбір методичного матеріалу (методики, анкети), який використовувався під час проведення дослідження; 2 етап – налагодження комунікації з людьми похилого віку; 3 етап – узагальнення отриманої інформації.

При оцінці потреб людини похилого віку нами використано оцінювання як фундаментальну технологію соціальної роботи. Компонентами оцінювання є різні види оцінки, які одночасно виступають як його інструмент, тобто як сукупність методів, за допомогою яких визначаються нагальні потреби людини похилого віку.

Важливу інформацію при виявленні потреб літньої людини несуть стандартизовані оціночні тести: методика дослідження особистості "Дім-Дерево-Людина" Дж. Бука; тест Люшера; тест "Неіснуюча тварина"; методика дослідження "Незакінчене речення"; методика виміру рівня тривожності Тейлора; методика діагностики показників та форм агресії А. Басса та А. Дарки; методика виявлення акцентуацій характеру К. Леонгарда; методика діагностики схильності особистості до конфліктної поведінки К. Томаса тощо.

Оцінку потреб людини похилого віку ми розглядаємо як інструмент для надання якісних послуг та визначення напрямів соціально-педагогічної підтримки людей похилого віку.

Отже, за результатами використання технології оцінювання у оцінці потреб людини похилого віку, нами було визначено: потреби людини похилого віку; складні життєві обставини, які виникли у людини похилого віку, та визначають особливості потреб; напрями підтримки людини похилого віку, відповідно до визначених потреб.

Під час проведення оцінки нами враховувалися такі умови:

- обумовленість результатів оцінки потреб людини похилого віку вимогами суспільства та спроможністю соціальної роботи задовольнити потреби людини похилого віку через призму інноваційних напрямів соціальної роботи з метою надання соціально-педагогічної підтримки;
- спроможність державних і недержавних соціальних інституцій задовольнити потреби людини похилого віку;
- створення ефективної інтеракції між соціальним працівником та людиною похилого віку.

Отримані результати дослідження дають нам можливість визначити рівні на яких відбуватиметься задоволення потреб людини похилого віку:

- мікрорівень (громада) – визначення ресурсів громади, потенціалу найближчого оточення клієнта, створення чи відновлення його можливостей;

- мезорівень (місцевий рівень) – розробка місцевих (регіональних) програм соціального спрямування;

- макрорівень (національний рівень) – розробки цільових національних програм із соціальної роботи.

Відповідно до визначених індикаторів оцінки потреб людини похилого віку та аспектів життя людини похилого віку, нами було розподілено людей похилого віку на три групи, що надало можливість зорієнтуватися у подальшому визначенні напрямів підтримки людини похилого віку:

I група – це літні люди, які після виходу на пенсію проявляють активну життєву позицію, є членами певної групи, які спрямовані на культурно-просвітницьку роботу. Дана група людей прагне брати участь у житті суспільства, вони хочуть бути корисними. Як правило, більшість із цієї групи припинили свою професійну діяльність. Дана група людей має бажання розвиватися та отримувати нові знання.

II група – літні люди, які подальше своє життя повністю присвятили своїй родині (хатні обов'язки, догляд за внуками). Даній групі людей притаманне спілкування в межах родинного кола, вона намагаються бути корисними для членів своєї родини, намагаються допомогти у вихованні внуків. Друзів, у людей похилого віку, які відносяться до даної групи досить мало, або взагалі немає. Своє дозвілля вони розглядають через призму перегляду телевізора, вишивання, в'язання, приготування різноманітних страв, читання. Як правило, особи літнього віку, які відносяться до цієї групи, припинили свою професійну діяльність. Дана група людей не має бажання отримувати нові знання.

III група – літні люди, які досягли пенсійного віку та не припинили своєї професійної діяльності. Люди похилого віку, які відносяться до цієї групи мають постійне коло спілкування, яке складається із колег по роботі, які водночас і є друзями та родиною. Дозвілля, у людей даної групи, як правило, зводиться до перегляду телевізора, читання, в'язання, вишивки. Дана група людей похилого віку проявляє бажання отримати нові знання [2].

Перед тим як оцінювати потреби людини похилого віку, нами визначено коло потреб, які існують у людини похилого віку, зокрема: потреба у відвідуванні груп, які спрямовані на підтримку фізичного стану людини похилого віку; потреба у збільшенні спілкування між однолітками та родичами; потреба у розширенні кола спілкування з іншими людьми, налагодження комунікації з новими друзями; потреба у передачі свого досвіду та знань молодому поколінню; потреба у отриманні нової інформації про події в житті та в світі; потреба у отриманні інформації про права людини похилого віку; потреба у нових знаннях; потреба у підвищенні рівня своєї освіти; потреба у самореалізації через заняття творчою діяльністю; потреба у відвідуванні культурних центрів (музейів, концертних програм, бібліотек); потреба у спілкуванні, отриманні та обміні досвідом з людьми похилого віку, які мають спільні інтереси; потреба у тому, щоб впливати на події, які відбуваються у суспільстві через участь в суспільних та політичних організаціях; потреба у отриманні якісних медичних послуг [2].

Визначені потреби людини похилого віку ми можемо віднести до внутрішніх, моральних потреб людини похилого віку. Проте, люди похилого віку досить часто акцентували увагу на потребу в якісному харчуванні, потребу в житлі, екологічну потребу, потребу в праці. Отже, за результатами дослідження, ми можемо розподілити потреби людини похилого віку на: зовнішні, які несуть матеріальний характер та внутрішні, які пов'язані із задоволенням таких потреб людини похилого віку, як потребу в спілкуванні та самоактуалізації. В свою

чергу зовнішні потреби, які носять матеріальний характер ми можемо розподілити на три складові: фізіологічні потреби, побутові потреби та потреба в праці.

До складових внутрішніх потреб людини похилого віку, ми можемо віднести потребу приналежності до будь якої групи, потреба у визнанні, потреба у успіху, потреба у повазі, потреба у самореалізації, потреба у розвитку, потреба у спілкуванні, потреба у пізнанні.

Визначивши дві групи потреб людини похилого віку, ми можемо зазначити, що перша група потреб (зовнішні потреби, які розглядаються нами через призму матеріальних потреб) у 87 % людей похилого віку не задоволені. Проте, вважаємо за доречне, уточнити зміст третьої складової зовнішніх потреб людини похилого віку – потреба у праці. Потребу праці, ми розглядаємо як трансформуючу потребу, яка знаходить своє відобра-

ження у творчій реалізації здібностей людини похилого віку, оскільки праця та творчість є складовими перетворюючої діяльності особистості. Саме тому, в аспекті підтримки людини похилого віку, потреба у праці змінює свою змістовну наповненість на потребу у реалізації своїх здібностей, як фактор, який перетворює дійсність і сприяє виробленню почуття потрібності людини похилого віку суспільству.

При оцінці потреб людини похилого віку (зовнішніх і внутрішніх), нами було визначено ступінь задоволеності потреб людини похилого віку. Вважаємо за доречне продемонструвати ступінь задоволеності потреб людини похилого віку, які є найбільш важливими для нашого дослідження. Показники задоволеності потреб людини похилого віку подано у табл. 1.

Таблиця 1

Відсоткове співвідношення задоволеності потреб людини похилого віку

Потреби людини похилого віку	Задоволена потреба	Незадоволена потреба
Потреба у отриманні якісних медичних послуг	12,3 %	87,3 %
Потреба у отриманні інформації про права людини похилого віку	14,4 %	85,6 %
Потреба у відвідуванні груп, які спрямовані на підтримку фізичного стану людини похилого віку	14,7 %	85,3 %
Потреба у відвідуванні культурних центрів (музеїв, концертних програм, бібліотек)	21,4 %	78,6 %
Потреба у розширенні кола спілкування з іншими людьми, налагодження комунікації з новими друзями	22,8 %	77,2 %
Потреба у нових знаннях	24,9 %	75,1 %
Потреба у самореалізації через заняття творчою діяльністю	25,5 %	74,5 %
Потреба у отриманні нової інформації про події в житті та в світі	25,9 %	74,1 %
Потреба у передачі свого досвіду та знань молодому поколінню	27,3 %	72,7 %
Потреба у спілкуванні, отримання та обміні досвідом з людьми похилого віку, які мають спільні інтереси та родичами	28,5 %	71,5 %
Потреба у тому, щоб впливати на події, які відбуваються у суспільстві через участь в суспільних та політичних організаціях	29,1 %	70,9 %

За результатами проведеного дослідження, ми отримали наступні результати. До найбільш вираженої потреби людини похилого віку, ми можемо віднести потребу у отриманні якісних медичних послуг 87,3 % респондентів визначили дану потребу як найбільш незадоволену в умовах сьогодення. На нашу думку, це обумовлено тими трансформаційними процесами, які відбуваються у нас в Україні, адже, ми можемо спостерігати зміни, які відбуваються в усіх сферах суспільного життя, зокрема політичній, економічній, освітній, і особливо медичній. Стара система надання медичних послуг не відповідає запитами сучасного суспільства, а оскільки проблема здоров'я є однією із пріоритетних проблем людини похилого віку, саме тому якість надання медичних послуг виявилася однією із пріоритетних потреб людини похилого віку.

Важливою, для людей похилого віку, є потреба у самореалізації через заняття творчою діяльністю. Досить часто люди похилого віку акцентують свою увагу про відсутність в громаді місць, які б об'єднували людей похилого віку за інтересами, наприклад гуртки плетіння, малювання, вишивки тощо. Дана потреба тісно переплітається із потребою передачі свого досвіду та знань молодому поколінню. Коли люди похилого віку наголошували про відсутність гуртків, то вони відразу пропонували створити спільні гуртки в яких будуть задіяні як люди похилого віку так і студенти. Люди похилого віку виявляють бажання навчити студентів тим чи іншим видам діяльності. Певна частка людей похилого віку зазначала, про те, що вони б із задоволенням спілкувалися з молодим поколінням, із радістю ділилися своїм життєвим досвідом, і, із радістю брали участь з молодими людьми у спільних заходах.

Визначаючи напрями соціально-педагогічної підтримки людини похилого віку, проаналізуємо Закон

України "Про соціальні послуги" від 19.06.2003 р. № 966-IV. Відповідно до вищезазначеного Закону України до закладів соціальної підтримки належать: стаціонарні інтернати установи та заклади; реабілітаційні установи та заклади; установи та заклади денного перебування; установи та заклади тимчасового або постійного перебування; територіальні центри надання соціальних послуг.

В перерахованих закладах підтримки, відповідно до цього Закону, можуть надаватися такі види соціальних послуг: соціально-побутові послуги; психологічні послуги; соціально-педагогічні послуги; соціально-медичні послуги; соціально-економічні послуги; юридичні послуги; послуги з працевлаштування; інформаційні послуги.

Відповідно до предмету нашого дослідження, вважаємо за доречне розглянути такий вид соціальних послуг як соціально-педагогічний. Соціально-педагогічні послуги полягають у виявленні та сприянні розвитку різнобічних інтересів і потреб осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, організації індивідуального навчального, виховного та корекційного процесів, дозвілля, спортивно-оздоровчої, технічної та художньої діяльності тощо, а також залучення до роботи різноманітних закладів, громадських організацій, зацікавлених осіб.

Отже, відповідно до змістовного наповнення соціально-педагогічних послуг, та за результатами проведеного пілотного етапу дослідження, щодо оцінки потреб людини похилого віку, ми можемо визначити основні напрями соціально-педагогічної підтримки людини похилого віку:

1. Виявлення та сприяння розвитку різнобічних інтересів і потреб людей похилого віку, які перебувають у складних життєвих обставинах;

2. Організація освітнього процесу людини похилого віку розглядається нами як засіб саморозвитку та само-

актуалізації людини похилого віку, як один із аспектів соціально-педагогічної підтримки людини похилого віку;

3. Організація дозвілєвої діяльності людей похилого віку як засіб актуалізації суб'єктної позиції людини похилого віку, який спрямований на подолання негативних факторів життєдіяльності даної категорії клієнтів;

4. Розроблення Стратегії підтримки людини похилого віку в Україні з метою стимулювання активної життєвої позиції людини похилого віку, поліпшення якості життя, використання досвіду старшого покоління як важливого ресурсу розвитку суспільства;

5. Розроблення єдиної моделі соціально-педагогічної підтримки людини похилого віку через систему ефективної взаємодії державних і недержавних закладів.

Висновки. Виділені нами напрями соціально-педагогічної підтримки людини похилого віку співвідносяться з соціальною політикою держави щодо підтримки людини похилого віку і спрямовані на вирішення основних завдань, які держава ставить перед суспільством щодо вирішення проблем людини похилого віку: підготовка суспільства до демографічних змін, які від-

буваються в суспільстві; підвищення якості життя людини похилого віку; розширення мережі соціальних послуг у відповідності до потреб людини похилого віку.

Список використаних джерел

1. Ермак Н.О. Педагогическая поддержка качества жизни людей пожилого возраста средствами художественного творчества : дис. ... д. пед. н. : 13.00.01 / Ермак Наталья Александровна; Педагог. ин-т Южного федерального ун-та. – Ростов-на-Дону, 2009. – 408 с.
2. Колениченко Т.І. Теоретико-методологічні засади дослідження проблеми соціально-педагогічної підтримки людей похилого віку в закладах соціального обслуговування / Т.І. Колениченко // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Сер. 11. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. – К., 2014. – Вип. 19. – С. 147–154.
3. Наказ Міністерства соціальної політики України № 28 від 20.01.2014 р. "Про затвердження Порядку визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці у соціальних послугах"
4. Оцінка потреб дитини та її сім'ї / І.Д. Зверева, З.П. Кияниця, В.О. Кузьмінський, Ж.В. Петрович, І. Саммон; За заг. ред. І.Д. Зверєвої. – К. : Держсоцслужба, 2007. – 144 с.
5. Яцемирская Р.С. Социальная геронтология : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Раиса Сергеевна Яцемирская, Инна Григорьевна Беленькая. – М. : Гуманит изд. Центр ВЛАДЮС, 2003. – 224 с.

Надійшла до редколегії 16.05.16

Татьяна Колениченко, канд. пед. наук, доц.

Черниговский национальный технологический университет, Чернигов

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ ПОЖИЛЫХ ЛЮДЕЙ В УКРАИНЕ

В статье проведен анализ понятия "старость" и предложено авторское определение данного понятия. Приведены результаты проведенного пилотного этапа исследования по выявлению потребностей пожилых людей; осуществлена оценка выявленных потребностей и определены уровни на которых будет происходить удовлетворение выявленных потребностей людей пожилого возраста: микроуровень (община) мезоуровень (местный уровень) макроуровень (национальный уровень). Выявлено и раскрыто содержание основных направлений поддержки пожилого человека в трансформационном обществе.

Ключевые слова: человек пожилого возраста, социально-педагогическая поддержка, старость, уровни удовлетворения потребностей, степень удовлетворения потребностей, направления поддержки пожилого возраста.

Tetiana Kolenichenko, PhD, Assoc. Prof.

Chernihiv National Technological University, Chernihiv

THE MAIN DIRECTIONS OF SOCIO-EDUCATIONAL SUPPORT OF ELDERLY PEOPLE IN UKRAINE

The article analyzes the concept of "old age" and proposes the author's definition of this concept. The results of the pilot phase of the research for the identification of the elderly people's needs have been presented; the estimation of identified needs and levels which will meet the identified needs of the elderly person: micro (community); mezo (local level); macro (national level) have been grounded. The content of the main directions of the elderly person's support in social transformation has been shown and disclosed.

Keywords: elderly people, socio-educational support, old age, levels of needs, satisfaction of needs, directions of elderly person's support.

УДК 378+37.013.42+371+371.134

Тетяна Костюченко, асп.

Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського, Одеса

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В СТРУКТУРІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ

В статті висвітлені основні аспекти здоров'язбережувальної компетентності, як необхідної складової в структурі фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів. Проаналізовані умови, в загальній, та педагогічні умови, зокрема, для успішної реалізації здоров'язбережувальної компетентності в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців соціально-педагогічної сфери. В результаті дослідження виділені такі основні педагогічні умови: формування позитивної мотивації на здоров'язбереження, використання різноманітних видів рухової діяльності, пропагування здорового способу життя, цілеспрямована та ефективна організація часу на роботу та відпочинок.

Ключові слова: педагогічні умови, психолого-педагогічні умови, здоров'язбережувальна компетентність, фахова підготовка, соціально-педагогічна сфера.

З кожним роком система підготовки майбутніх фахівців соціально-педагогічної сфери піддається значного реформування. Це пов'язано як з кризовими явищами в нашому суспільстві (ускладненням життєвого середовища, змінами моральних цінностей, зростанням соціально негативних явищ і соціально небезпечних захворювань, збільшенням кількості людей, які опиняються у складних життєвих обставинах), так і з процесами оновлення освітніх систем, що відбуваються в європейських країнах і пов'язані з визнанням якості знань, як одного з найголовніших чинників прогресу та добробуту. Ці та інші зміни висувають нові вимоги до професійної

підготовки фахівців соціальної сфери, в якій пріоритетним напрямком є вивчення проблематики становлення професіоналізму та професійної компетентності як його головної складової.

Вивчаючи питання формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх соціальних педагогів в процесі фахової підготовки та аналізуючи наукові дослідження в цьому напрямку, ми дійшли висновку, що створення сприятливих педагогічних умов, які примножують збереження та зміцнення здоров'я майбутніх фахівців, а також сприяють формуванню їх професійної готовності до здійснення здоров'язбере-